

Антипутінська коаліція – гарантії безпеки для всіх

(розгорнута версія)

Володимир Василенко,

Професор Національного університету «Києво-Могилянська Академія»,

Надзвичайний і Повноважний Посол

I

Керована путінським режимом Росія кинула виклик всьому міжнародному співтовариству. Чинить варварські міжнародні злочини проти окремих держав і народів. Прагне зруйнувати базований на статуті ООН міжнародний правопорядок. Порушує загальний мир і безпеку.

Широкомасштабний міжнародний збройний конфлікт, що виник у центрі Європи внаслідок неспровокованої агресії Росії проти України, створює загрозу переростання у третю світову війну. Запобігти цьому може лише рішуча відсіч реваншистським зазіханням Росії колективними зусиллями членів міжнародного співтовариства. Вони мають об'єднатися в антипутінську коаліцію з метою ліквідації злочинного режиму, притягнення Росії до міжнародної відповідальності і створення надійних гарантій безпеки для всіх.

II

З приходом до влади в Росії колишнього полковника радянського КГБ В. Путіна за фасадом псевдodemократичних державних інститутів було сформовано диктаторський тоталітарний расистський режим нацистського типу. Його ключовими системоутворюючими елементами є розгалужений каральний апарат, потужна пропагандистська машина та чисельна армія. Вони орієнтовані на забезпечення тотального фізичного контролю над суспільством, цілеспрямоване зомбування свідомості населення та здійснення політики реваншу й експансії.

Ідеологія путінського режиму – рашизм, який являє собою симбіоз ідеологій і практик традиційного царського імперіалізму, комуністичного експансіонізму та нацистського расизму. На ній ґрунтується доктрина «русского мира». Її мета полягає в утвердженні впливу і гегемонії Росії в світі за допомогою як «м'якої», так і збройної сили під фальшивим приводом захисту всіх «русскоговорящих» і навіть всіх «поклонников русской культуры».

У свою чергу підґрунтям доктрини «русского мира» є штучна теза про «розділений російський народ», який треба об'єднувати і захищати. У щорічному посланні Федеральним

Зборам Росії, виголошеному Путіним 25 квітня 2005 року, він сказав: «Десятки мільйонів співвітчизників опинилися за межами країни, що для російського народу стало справжньою драмою». Згадка про «десятки мільйонів» співвітчизників була явним перебільшенням, тому в інтерв'ю американському журналісту Чарльзу Роузу 25 вересня 2015 року Путін вживає нині канонічну в Росії цифру, заявивши, що «25 мільйонів російських людей опинилися зненацька за кордоном», і що це «є ненормальним». Навіть в уточненому вигляді теза про розділений російський народ є маніпулятивною, оскільки за часів Радянського Союзу етнічні росіяни розсіяно проживали на території інших союзних республік, але за межами власне Росії. Отже, після розпаду СРСР ніякого розділення російського народу не відбувалося. Просто певна кількість етнічних росіян, але далеко не 25 мільйонів, залишилися лише громадянами тепер незалежних держав через те, що із припиненням існування СРСР зник інститут подвійного громадянства.

Тим не менш, Путін, якого стали називати «національним лідером», визначив своєю історичною місією захист прав усіх російськомовних людей за кордоном та їхнє об'єднання в межах відновленої «історичної єдиної Великої Росії».

Путінська теза про «розділений російський народ» є плагіатом і повторенням практики Гітлера, який в період між Першою і Другою світовими війнами постійно говорив, що внаслідок Версальського диктату «більше ніж мільйон людей німецької крові у 1919-1920 роках були відірвані від Батьківщини». Гітлер також вважав своєю історичною місією об'єднання всіх німців у межах Великої Німеччини. Він здійснював цю місію спочатку шляхом розчленування Чехословаччини і відторгнення від неї Судетської області та аншлюсом Австрії у 1938 році, а невдовзі нападом на Польщу у 1939 році, який призвів до початку Другої світової війни. Цей напад був результатом політики «умиротворення» Гітлера, яку лідери західних демократій здійснювали у сподіванні вгамувати агресивні апетити німецького «національного лідера».

Сьогодні ми є свідками повторення історії, з тією відмінністю, що Гітлер загарбував території, на яких компактно проживали німці, а Путін зазіхає на території інших національних держав, у межах яких розсіяно проживають етнічні росіяни.

Відсутність належної реакції західних демократій на агресивні дії Росії або спроби їхніх лідерів «умиротворити» Путіна врешті-решт підштовхнули його до широкомасштабної війни Росії проти України, що після Другої світової війни є найбільшим на території європейського континенту міжнародним збройним конфліктом.

Істерія, роздмухувана в Росії путінським політичним істеблїшментом і ЗМІ навколо захисту прав «русскоязычных» за кордоном, які ніхто ніколи не порушував, покликана не лише обґрунтувати необхідність «собиранія русских земель», але й відвернути увагу світу

від ситуації з правами людини в самій Росії. Справа в тому, що формування та еволюція путінського режиму супроводжувались і супроводжуються грубими і масовими порушеннями прав людини, зокрема, вбивствами його найактивніших критиків, політичними переслідуваннями, несправедливими неправосудними кримінальними покараннями опозиційних політиків і пересічних громадян, заборонаю вільних засобів масової інформації, придушенням прав національних меншин і корінних народів, нищенням їхньої національної ідентичності.

Опорою режиму Путіна є репресивна каральна система, головними складниками якої є ФСБ, нацгвардія і поліція. Вони не підлягають громадському контролю, очолюються відданими Путіну генералами, мають успадкований від комуністичного СРСР досвід порушення прав людини та придушення національно-визвольних рухів. Широке застосування сили проти будь-яких спроб масових протестів сполучається з точковим терором проти конкретних особливо активних супротивників режиму. Тільки тепер замість сталінських показових публічних судових процесів путінські спецслужби організують таємні замовні вбивства.

Путінський режим здійснює тотальний контроль над російською економікою, яка є переважно сировинною, архаїчною, технологічно відсталою, структурно незбалансованою і вкрай мілітаризованою. Існуючі в Росії методи економічного управління призводять до системних порушень прав суб'єктів підприємницької діяльності; суперечать правилам вільної ринкової економіки; породжують всередині країни корупцію, яка також експортується на Захід, дозволяє фантастичне збагачення особисто Путіна, членів його родини, найближчого оточення та лояльних до його режиму олігархів.

Частину прибутків від продажу сировинних ресурсів режим витрачає на різні соціальні виплати та відносно пристойні зарплати певним категоріям населення у великих мегаполісах. Таким чином відбувається своєрідна купівля політичної лояльності активного сегмента електорату. Однак якість життя переважної більшості населення Росії залишається вельми низькою.

Все це створює умови для маніпулювання свідомістю зuboжілого у своїй масі суспільства. Воно під впливом системної офіційної пропаганди підтримує путінський режим і схвалює його злочинну поведінку, як всередині країни, так і на міжнародній арені.

У путінській Росії існує фікція громадянського суспільства. Його інститути повністю контролюються спецслужбами, використовуються для виправдання сваволі влади і введення в обману міжнародної спільноти.

Державна пропагандистська машина у співпраці з Російською православною церквою культивує серед населення ідеї богообраності російського народу, вищості російських

моральних цінностей над цінностями західної цивілізації та особливої месіанської ролі, яку має відігравати Росія в світі.

III

Центральною у світобаченні Путіна та російських імпершовіністів є ідея відновлення величі Росії та її статусу наддержави, який було втрачено наприкінці 20 століття внаслідок розпаду СРСР. 25 квітня 2005 року у щорічному посланні Федеральним Зборам Путін заявив, що «крах Радянського Союзу був найбільшою геополітичною катастрофою століття», закликав до зміцнення суверенітету Росії та згуртування навколо неї колишніх радянських республік.

Ностальгія за СРСР, який він ототожнює з «історичною Росією», є рушійним фактором реваншистської зовнішньої політики Росії. Основні її цілі в загальних рисах були публічно виголошені Путіним 2 лютого 2007 року на Мюнхенській конференції з питань безпеки. Він заявив, що для Росії є «неприйнятною і взагалі неможливою» очолювана США однополярна модель світобудови і що Росію категорично не влаштовує «розширення НАТО на схід», якому вона буде рішуче протистояти і протидіяти.

У промові стверджувалося, що «Росія як країна з тисячолітньою історією традиційно користувалася привілеєм здійснення незалежної зовнішньої політики». Відомо, що в історії Росії як всі її царі, так і генеральні секретарі розуміли «незалежність» зовнішньої політики як сваволю діяти в міжнародних відносинах на свій розсуд.

Отже, мюнхенська промова Путіна була публічною декларацією повернення Росії до конфронтації із західними демократіями, здійснення політики імперського реваншу та експансії.

IV

Підґрунтям зовнішньої політики Росії є вкорінені у свідомості російської еліти та населення імперські ідеологічні постулати, які сформувалися в процесі багатовікової практики розширення російської імперії шляхом загарбання територій інших народів. Сьогодні ця політика матеріалізується у спробах руйнування заснованого на статуті ООН міжнародного правопорядку та вчиненні проти сусідніх держав актів збройної агресії, супроводжуваних численними воєнними злочинами та злочинами проти людяності.

З моменту розпаду СРСР у 1991 році збройні сили Росії здійснюють окупацію Придністров'я, що порушує територіальну цілісність Республіки Молдова і відповідно до сучасного міжнародного права є рівнозначним акту збройної агресії проти суверенної держави. Явище, яке зусиллями російської дипломатії, спецслужб і пропаганди відоме в світі

як «Придністровський конфлікт», насправді є збройною агресією Росії проти Республіки Молдова під приводом надання допомоги самопроголошеному квазідержавному утворенню – Придністровській молдавській республіці – начебто для захисту російськомовного населення.

Активна фаза агресії за участі 14-ї російської армії, дислокованої у Придністров'ї з часів СРСР, тривала з 28 березня по 21 липня 1992 року. Вона завершилася підписанням у Москві 21 липня президентами Росії та Молдови Б. Єльциним та М. Снегуром Угоди про принципи мирного врегулювання в Придністровському районі Республіки Молдова.

Росія відмовилася виконувати угоду. Її 14-та армія й досі окупує частину території суверенної європейської держави. Більше того, сьогодні військово-політичне керівництво Росії планує використання цього військового контингенту в агресивній війні, яку вона нині веде проти України.

Після реалізації чеченським народом свого природного права на самовизначення та проголошення 6 вересня 1991 року самостійної Чеченської Республіки Росія спробувала ліквідувати незалежну чеченську державу силовими методами. 11 грудня 1994 року почалося вторгнення на її територію російських збройних сил.

Перша російсько-чеченська війна, в якій Росія фактично зазнала поразки, завершилася укладенням 31 серпня 1996 року Хасав'юртівської угоди. Її від імені Російської Федерації підписав О. Лебедь, у той час секретар Ради національної безпеки Росії, а від імені Чеченської Республіки Ічкерія – А. Масхадов, у той час начальник Головного штабу збройних сил республіки. За своїм статусом це була міждержавна угода, за якою послідувало виведення всіх російських збройних сил з чеченської території. 12 травня 1997 року в Москві президентом РФ Б. Єльциним і президентом ЧРІ А. Масхадовим було підписано Договір про мир та принципи взаємовідносин між Російською Федерацією та Чеченською Республікою Ічкерія. Відповідно до Договору, його сторони зобов'язалися: «1. Назавжди відмовитися від застосування та погрози силою при вирішенні будь-яких спірних питань. 2. Будувати свої відносини відповідно до загальноновизнаних принципів і норм міжнародного права».

На порушення приписів статуту ООН та двосторонніх міжнародних зобов'язань Росії її збройні сили з 23 вересня 1999 року почали бомбардування міста Грозний, столиці ЧРІ, а 30 вересня російські війська здійснили вторгнення на її територію. Друга російсько-чеченська війна офіційно тривала до 16 квітня 2009 року і фактично завершилася окупацією території суверенної держави, яка триває й досі. Для легалізації окупації з початком другої російсько-чеченської війни в Чечні було сформовано проросійську адміністрацію, а у 2003 році маріонетковим парламентом було ухвалено нову конституцію, згідно з якою Чеченська Республіка є суб'єктом Російської Федерації.

Після розпаду СРСР системна підривна діяльність російських спецслужб, їхні багатоходові таємні операції та офіційна кремлівська політика були спрямовані на утримання Грузії в силовій орбіті Росії, збереження там російської військової присутності та блокування курсу грузинської держави на членство в НАТО. Спроби грузинської сторони полагодити проблемні питання двосторонніх російсько-грузинських відносин мирним шляхом свідомо саботувалися Росією. Її влада у прагненні дестабілізувати ситуацію в Грузії підтримала відокремлення від неї Абхазії і сприяла сепаратистському руху в Південній Осетії. Саме під приводом надання допомоги південноосетинським сепаратистам Росія здійснила збройну агресію проти Грузії.

Вторгнення збройних сил РФ на грузинську територію розпочалося 8 серпня 2008 року і супроводжувалося інтенсивними бомбардуваннями грузинських міст і сіл. Росія відмовилася виконувати умови перемир'я, запропоновані 10 серпня у так званому «плані Саркозі». Її збройні сили продовжували швидке просування вглиб країни та нищення об'єктів критичної інфраструктури. Незважаючи на припинення 12 серпня 2008 року активних бойових дій, російські окупаційні війська, які під виглядом «миротворчих сил», що здійснювали операцію «примусу Грузії до миру», були виведені з її території лише 8 жовтня 2008 року. Натомість 26 серпня Росія визнала незалежність штучно створених нею самопроголошених квазідержавних утворень – так званих «республік» Абхазії та Південної Осетії. Таким чином Росія «легалізувала» відторгнення від грузинської держави частини її території.

V

Кульмінацією російської реваншистської імперської політики стала агресивна війна проти України, яку Росія розпочала 20 лютого 2014 року і нині перетворила у міжнародний збройний конфлікт великої інтенсивності.

Війна Росії з Україною є екзистенційною війною. Мета Росії в цій війні – ліквідація незалежної державності України і тотальне геноцидне знищення української нації як такої.

Російська армія веде війну злочинними методами і використовує заборонені міжнародним гуманітарним правом види зброї. Сьогодні її дії сягнули апогею варварської жорстокості.

Агресія Росії супроводжується вчиненням найсерйознішого і найнебезпечнішого міжнародного злочину. В центрі європейського континенту проти однієї з найдавніших і найбільших європейських націй здійснюється геноцид.

Особливість злочину геноциду, здійснюваного Росією в Україні, полягає в тому, що, по-перше, намір знищити українську націю як таку не приховується, а публічно

проголошується; по-друге, планується знищення не частини, а всієї української нації; по-третє, засобами реалізації цього наміру обрані інші міжнародні злочини, а саме злочин агресії, воєнні злочини і злочини проти людяності.

Системне вчинення таких злочинів призводить до навмисного створення для всієї української національної групи життєвих умов, розрахованих на її повне знищення. Саме подібні дії, як передбачено пунктом є) статті 2 Конвенції ООН 1948 року про попередження злочину геноциду та покарання за нього, є способом вчинення цього злочину.

Факти, особливо виявлені у Бучі, Ірпені, Бородянці, Маріуполі та інших населених пунктах, свідчать, що збройні сили Росії системно чинять на всіх тимчасово окупованих територіях України численні міжнародні злочини, зокрема вбивства, катування, зґвалтування, свавільні ув'язнення, викрадення і масові вбивства, мародерство, пограбування і brutальне знищення приватної власності, фермерських посівів, домашньої худоби, запасів продовольства тощо.

Постійно відбуваються невибіркові авіабомбардування і ракетні обстріли мирних населених пунктів на всій території України. З 24 лютого 2022 року Росія здійснила приблизно 5 тисяч таких бомбардувань і обстрілів, абсолютна більшість з них – по цивільних об'єктах. Цілеспрямовано нищать критичні об'єкти цивільної інфраструктури, насамперед системи водо- та енергопостачання, лікарні, освітні заклади, театри, музеї, транспортні засоби та шляхи сполучення, цивільні аеропорти та вокзали, продовольчі підприємства і склади тощо.

Після 24 лютого 2022 року з окупованих українських територій до Російської Федерації було насильно депортовано понад 1 мільйон 300 тисяч українців, серед них приблизно 200 тисяч дітей. Більшість з депортованих завезено до депресивних регіонів Росії за Уралом та на Далекому Сході. Депортованим українцям видаються документи, які забороняють їм залишати межі Російської Федерації протягом 2 років.

Внаслідок збройної агресії Росії, зокрема бомбардувань і обстрілів цивільних об'єктів на всій території України за її межі вимушено виїхали понад 5 мільйонів громадян України.

Перелічені та інші міжнародні злочини, які чинять збройні сили Російської Федерації, спрямовані на фізичне знищення українців, знелюднення України та фрагментацію української нації, що має спричинити її геноцидне знищення як такої.

VI

Спрямована проти України збройна агресія Росії є продовженням і нормою її злочинної поведінки, яка загрожує як окремим державам, так і всьому міжнародному співтовариству в цілому.

Росія керується у своїх діях не силою права, а правом сили. Вона намагається відродити у міжнародних відносинах атмосферу сваволі та повернути у сучасну міжнародну практику відкинуті часом середньовічні принципи на кшталт «переможець нав'язує свої закони переможеному» та «горе переможеним». Путінський режим прагне зруйнувати заснований на статуті ООН міжнародний правопорядок і нав'язати світові свої правила гри, які заперечують загальнолюдські цивілізаційні цінності, фундаментальні засади демократії, усталені і прийняті в демократичному суспільстві стандарти забезпечення прав людини та її основоположних свобод.

Сьогодні в світі існує розуміння небезпеки злочинної поведінки путінського режиму для всього людства. Відповідно до опитування, проведеного Ipsos Global Advisor у 27 країнах з 27 березня по 3 квітня 2022 року, приблизно 82% респондентів вважають, що війна Росії проти України являє великий або значний ризик для міжнародного співтовариства в цілому, а 61% – ризик для їхньої держави.

VII

Україна, даючи відсіч російській агресії, веде боротьбу за саме своє існування і одночасно захищає життєво важливі геополітичні інтереси євроатлантичної спільноти, демократій інших регіонів світу та всього міжнародного співтовариства в цілому.

У свою чергу Україна має моральну і політичну підтримку з боку практично всіх країн цивілізованого світу. Поступово зростає число держав, які надають Україні реальну допомогу зброєю і військовою технікою, збільшуються її обсяги і якість, з'явилося і посилюється розуміння необхідності колективних дій, спрямованих на приборкання держави-агресора і відновлення міжнародного правопорядку.

Участь інших держав у протидії агресії Росії проти України практично почалася одразу після 20 лютого 2014 року. Тоді держави-члени ЄС та НАТО і низка інших держав засудили дії Росії як акт агресії і запровадили проти неї міжнародні санкції, а згодом окремі з них почали надавати Україні допомогу зброєю, спрямовану на підвищення боєздатності її Збройних Сил та відсіч російській агресії. Інакше кажучи, з перших днів російської агресії об'єктивно розпочався процес формування антипутінської коаліції у складі держав, які запровадили проти Росії як держави-агресора міжнародні санкції та започаткували надання Україні допомоги у політичній, воєнній, економічній, гуманітарній сферах.

Після широкомасштабного вторгнення збройних сил Росії на українську територію 24 лютого 2022 року і шоку, викликаного їхньою варварською жорстокістю щодо цивільного населення України, цей процес значно прискорився. Протягом березня-квітня 2022 року в

різних країнах у різний час і за різних обставин відбулися принаймні три події, які засвідчили про усвідомлення необхідності створення антипутінської коаліції.

14 березня 2022 року на пропозицію прем'єр-міністра Великобританії Б. Джонсона в його резиденції відбулася зустріч лідерів і представників Данії, Фінляндії, Естонії, Ісландії, Латвії, Литви, Нідерландів, Швеції та Норвегії. Вони погодились координувати постачання Україні зброї, воєнної техніки і гуманітарних вантажів з метою уникнути дублювання. В заяві, ухваленій учасниками зустрічі 15 березня, вони засудили вторгнення Росії до України, висловилися за необхідність посилення санкцій проти Росії та притягнення її до відповідальності.

22 березня 2022 року члени Європарламенту та національних парламентів 28 держав – Європи, США, Канади, Нової Зеландії – створили глобальну міжпартійну і міжкраїнову відкриту мережу «Об'єднання заради України». Її мета – координація дій парламентарів світу для посилення урядами їхніх держав політичної підтримки України, збільшення воєнної допомоги та розширення санкцій проти Росії.

20 квітня 2022 року за ініціативи президента США Джо Байдена відбулася онлайн-конференція, в якій взяли участь лідери Італії, Франції, Німеччини, Великобританії, Канади, Японії, Польщі, Румунії, а також очільники НАТО та ЄС. Її учасники обговорили питання надання Україні допомоги та координації зусиль для посилення санкційного тиску на Москву із задіянням можливостей G7, ЄС та НАТО. Розглядалися також питання гарантій безпеки України після завершення війни з Росією.

VIII

Вирішальним етапом у процесі формування антипутінської коаліції стала проведена за ініціативою США зустріч міністрів оборони 43 країн світу, яка відбулася 26 квітня 2022 року в Німеччині на американській військово-повітряній базі «Рамштайн». Крім держав-членів НАТО, на зустрічі були представлені: Фінляндія і Швеція (потенційні члени Альянсу), Японія, Південна Корея, Австралія, Нова Зеландія, Кенія, Ліберія, Марокко, Туніс, Катар, Йорданія і Україна. Учасники зустрічі домовилися про періодичні щомісячні засідання у форматі Консультативної групи з питань оборони України.

Основна функція Консультативної групи – координація зусиль у забезпеченні надання військово-технічної допомоги Україні у боротьбі з Росією як на теперішньому етапі, так і в довгостроковій перспективі. Відкриваючи зустріч, міністр оборони США Л. Остін заявив: «Російське вторгнення є необґрунтованим, зухвалим і протиправним; це атака проти світового порядку, заснованого на правилах, і виклик вільнолюбним людям у всьому світі. Нації доброї волі об'єдналися у підтримці України в цій боротьбі проти імперської

російської агресії». Учасники зустрічі визначили, що Україна воює не лише за свою державну незалежність і територіальну цілісність, але й за ті цінності і принципи міжнародного правопорядку, які було вибудовано після Другої світової війни.

Одразу після Рамштайнської зустрічі Палата представників Конгресу США 28 квітня 2022 року затвердила Закон про ленд-ліз для захисту демократії в Україні.

Ухвалений за двопартійної підтримки переважною більшістю голосів (417 «за», 10 «проти»), Закон створює необхідні підстави та умови для швидкого і широкомасштабного постачання Україні зброї, військової техніки і стратегічних матеріалів, необхідних для оснащення Збройних Сил України та ефективного функціонування її оборонно-промислового комплексу. Символічно, що передбачена Законом програма військової підтримки України є аналогом програми ленд-лізу, яка відіграла визначальну роль у перемозі союзними державами нацистської Німеччини у Другій світовій війні.

Ініціювання Рамштайнської зустрічі, ухвалення Закону про ленд-ліз, а також Закону про виділення Україні до кінця 2022 року близько 15 мільярдів доларів додаткової допомоги природно робить США беззастережним лідером Консультативної групи і ключовим гравцем антипутінської коаліції. Позиція США є вирішальним фактором формування коаліції, в той час як її глибинним підґрунтям є солідарність членів міжнародного співтовариства з Україною і усвідомлення ними необхідності об'єднання зусиль у боротьбі за відновлення і збереження міжнародного правопорядку.

ІХ

Надзавданням української дипломатії має стати цілеспрямована співпраця з учасниками Консультативної групи з метою формального її перетворення в широку антипутінську коаліцію на кшталт антигітлерівської коаліції часів Другої світової війни.

Правовою підставою для її створення і функціонування є стаття 51 статуту ООН, відповідно до якої держави-члени ООН в разі збройного нападу на одну з них мають право на індивідуальну та колективну самооборону. Це означає, що кожна з держав-членів ООН може на свій розсуд надавати державі, яка безпосередньо стала об'єктом агресії, допомогу. Така допомога може надаватися у будь-якому обсязі, у будь-якій формі і в будь-який спосіб, починаючи від постачання продуктів харчування, зброї і воєнної техніки державі, що зазнала нападу, і кінчаючи застосуванням проти держави-агресора санкційного примусу аж до безпосередньої участі збройних контингентів інших держав у боротьбі з агресором.

З огляду на особливо небезпечний характер злочину агресії як такого, на держави-члени ООН лягає моральний обов'язок забезпечити практичну реалізацію припису статі 51 статуту ООН.

Надаючи допомогу Україні у порядку реалізації свого права на колективну самооборону, держави-члени ООН діють легітимно і не порушують жодного з приписів міжнародного права.

Російська влада неодноразово заявляла, що держави, які допомагають Україні, вважатимуться «учасниками конфлікту», а їхні логістичні центри і засоби постачання зброї – «законними воєнними цілями». Керівництво НАТО жорстко відреагувало на такі погрози чітким попередженням, що будь-яке зазіхання навіть щодо дюйму території якоїсь держави-члена Альянсу буде підставою для застосування статті 5 Вашингтонського договору, яка передбачає колективну збройну відповідь.

Отже, питання правових підстав існування антипутінської коаліції в принципі вирішено, оскільки вона практично функціонує на основі положень статуту ООН та Північноатлантичного договору.

X

Надзвичайно важливим залишається точне визначення завдань і цілей антипутінської коаліції. Ними мають стати:

1. Надання Україні всебічної воєнної допомоги, в тому числі й шляхом швидкого безперебійного постачання важкої наступальної зброї для досягнення перемоги над Росією, сприяння підвищенню ефективності українських Збройних Сил та розбудові власного оборонно-промислового комплексу (практично погоджено на Рамштайнській зустрічі).

2. Координація санкційної політики і застосування учасниками коаліції конкретних санкційних заходів щодо Росії для досягнення її економічного колапсу та краху путінського режиму (єдину санкційну політику щодо РФ здійснюють держави-члени ЄС; координація санкційних заходів, застосовуваних іншими державами, відбувається епізодично в робочому порядку).

3. Притягнення Росії до міжнародно-правової відповідальності як держави за грубі та системні порушення міжнародного правопорядку та індивідуальне кримінальне покарання її вищого військово-політичного керівництва за вчинення міжнародних злочинів (члени міжнародного співтовариства сьогодні здійснюють велику роботу, спрямовану на документацію міжнародних злочинів, що їх чинять на території України збройні сили РФ. У зв'язку з цим порушується питання про створення міжнародних механізмів кримінального покарання російських військових злочинців, але питання про відповідальність РФ як держави поки не стало предметом офіційних обговорень, рішень і дій).

Відповідальність Росії має супроводжуватися повним демонуванням путінського режиму, який є першопричиною і першоджерелом її злочинної поведінки. Лише таким

чином можна відновити мир, справедливість і міжнародний правопорядок та надійно гарантувати безпеку всього міжнародного співтовариства в цілому і кожного з його членів окремо.

XI

Путінський режим – це абсолютне зло, яке має бути викорінено нищівно, нещадно, беззастережно й остаточно. Злочинна експансіоністська поведінка Росії не є результатом якихось ситуативних випадковостей, а становить *modus operandi* путінського режиму. Цей режим підлягає ліквідації, оскільки притаманні йому риси в принципі унеможливають підтримання відносин з Росією відповідно до загальновизнаних цивілізаційних цінностей, цивілізованих правил і загальновизнаних норм міжнародного права.

Путін – це Гітлер сьогодні. Гітлер ненавидів євреїв і винищував їх. Путін ненавидить українців і має намір вигубити українську націю.

Нині в світі існує ситуація, яка в загальних рисах нагадує події 80-річної давнини. Під час розв'язаної Гітлером Другої світової війни поблизу Берліна 20 січня 1942 року під головуванням очільника Головного управління імперської безпеки Р. Гейдріха відбулася таємна нарада високого рівня, на якій було затверджено плани «остаточного вирішення єврейського питання». Ці плани не розголошувалися, масове нищення євреїв було попереду. Однак вже тоді нацистська Німеччина окупувала території багатьох європейських держав і чинила жахливі воєнні злочини.

Західні демократії відреагували на це створенням антигітлерівської коаліції, яка була започаткована підписанням у Вашингтоні 1 січня 1942 року представниками 26 держав Декларації Об'єднаних Націй. 13 січня 1942 року держави-учасниці антигітлерівської коаліції підписали в Лондоні Сент-Джеймську декларацію, в якій йшлося про невідворотність відповідальності Німеччини та керівників гітлерівського рейху за міжнародні злочини.

Сьогодні Росія чинить в Україні не менш жорстокі і жахливі міжнародні злочини, ніж скоєні нацистською Німеччиною під час Другої світової війни. З тією різницею, що, на відміну від гітлерівського, путінський режим цинічно і публічно визначив мету своєї злочинної поведінки – знищення української нації і незалежної української держави.

XII

Путінський режим являє собою тотальну загрозу цивілізованому демократичному світу, загальному миру і безпеці людства. Знаряддя імперських авантур путінського режиму є збройні сили Російської Федерації. Тоталітарна держава за визначенням не може

мати армії, яка підлягає цивільному контролю і додержується у своїх діях вимог міжнародного гуманітарного права. Поведінка збройних сил Росії не є винятком – скоріше вона є підтвердженням цього правила. Російська армія оснащена і використовує зброю, заборонену міжнародним гуманітарним правом, а її особовий склад під час війн проти Республіки Молдова, Чеченської Республіки Ічкерія, Грузії, України та в Сирії застосовував і застосовує злочинні методи ведення бойових дій, чинить вбивства, тортури й інші акти насильства щодо цивільного населення.

Надзвичайно небезпечним і загрозливим явищем є широка підтримка імперських авантур путінського режиму населенням Росії. Так, зазомбована і отруєна ідеологемами, поширюваними державними ЗМІ, більшість російського суспільства схвалює збройну агресію Росії проти України. Соціопитування, проведені в Росії компанією «Левада-Центр» у березні-квітні 2022 року, показують, що у березні 81% росіян підтримував, а 51% – пишався війною проти України. У квітні, навіть після того як стало відомо про втрати російської армії та її звірства на окупованих українських територіях, війну проти України підтримувало 74% російського населення.

Збройні сили Російської Федерації є також інструментом шантажу, погроз і залякування інших держав. З цією метою путінський режим систематично практикує широкомасштабні військові маневри поблизу державних кордонів сусідніх держав, провокаційні польоти бомбардувальників у повітряному просторі біля території держав-членів НАТО. Час від часу офіційні особи та штатні путінські пропагандисти виступають із заявами про можливість застосування Росією ядерної зброї проти інших держав. Така поведінка свідчить про підготовку Росії до нових імперських авантур і є несумісною із принципами статуту ООН, які забороняють будь-яке застосування погрози силою у міждержавних відносинах.

У цьому зв'язку слід звернути увагу на офіційні промови Путіна, в яких він заявляв, що Росія, не будучи переможеною у Першій світовій війні, зазнала значних історично несправедливих територіальних втрат. Логічно зробити висновок, що з посиланням на необхідність відновлення історичної справедливості Росія у будь-який момент може пред'явити територіальні претензії на території, на яких нині існують Польща, Молдова, Фінляндія, Латвія, Литва, Естонія.

Після анексії Криму в Росії практично на офіційний рівень виведено тему, яка в найрізноманітніших формах культивувалася в російському суспільстві і масовій свідомості росіян з часів «холодної війни» і стосується можливості повернення їй Аляски. У лютому 2014 року, відповідаючи на стурбованість сенатора США Джона МакКейна силовим розширенням території Росії, постпред Російської Федерації при Євросоюзі посол Владімір

Чижов порадив йому «слідить за Аляскою». У квітні 2014 року під час прямої лінії Путін не дав ані негативної, ані ствердної відповіді на питання про повернення Росії Аляски, обмежившись каламбуром, що не варто гарячкувати, оскільки на Алясці холодно. 30 серпня 2014 року відомий російський політик, депутат Держдуми В. Жириновський заявив, що тепер час «розібратися з Казахстаном і повернути Аляску». Влітку 2016 року влада Криму встановила в центрі Євпаторії пам'ятний знак з написом: «Заповіт нащадкам! Ми повернули Крим, вам повернути Аляску». У березні 2022 року депутат Держдуми А. Вассерман спрогнозував, що «Аляску Росія може повернути у разі розпаду США».

Такі заяви можна, звичайно, сприймати як неварту уваги маячню. Однак вони вже давно супроводжуються нарощуванням російської військової присутності в Арктиці поблизу Аляски. Як свідчить сучасний історичний досвід, подібна маячня тривалий час культивувалася в Росії щодо території України, а згодом стала підставою для російської збройної агресії проти неї.

Путінський режим, продовжуючи агресивну практику СРСР, неодноразово висував односторонні геополітичні претензії з неправомірними вимогами і погрозами, відвертими або прихованими. Так, 17 грудня 2021 року МЗС РФ передало Держдепартаменту США два документи під назвами «Договір між США та Російською Федерацією про гарантії безпеки» та «Угода про заходи щодо забезпечення безпеки Російської Федерації та держав-членів НАТО».

У згаданих документах, названих у російських ЗМІ «ультиматумом Путіна», йдеться зокрема про вимогу припинити процес розширення НАТО, відновити статус-кво, який існував в Європі до його початку, тобто вивести всі сили і структури Альянсу з території 14 нових держав-членів, а також відмовити Україні в наданні ПДЧ і співпраці з нею у військовій сфері.

Таким чином, крім України, яка вже давно зазнає збройної агресії, Росія позначила нові потенційні об'єкти своєї реваншистської політики. У цьому зв'язку слід зазначити, що пропагандистська машина путінського режиму налаштувала російське населення на підтримку своїх майбутніх воєнних авантур.

Нещодавні соціологічні дослідження свідчать, що 86,6% росіян допускають і підтримують збройні вторгнення РФ до інших країн Європи; 75,5% росіян схвалюють ідею військового вторгнення до Польщі та вважають, що вона має бути наступною після України; вторгнення до Прибалтійських держав підтримує 41% росіян, а до Болгарії, Чехії, Словаччини та Угорщини – 39,6%. Майже 75% респондентів тією чи іншою мірою допускають застосування Кремлем ядерної зброї.

Особливу роль у здійсненні і виправданні вчинених Росією міжнародних злочинів відіграють путінська пропагандистська машина, спецслужби і дипломатія.

Контрольовані путінським режимом ЗМІ та їхній персонал практично є пропагандистськими військами Росії. Вони здійснюють цілеспрямовану системну постійну і шалену інформаційну агресію проти західних демократій та інших держав. Метою їх інформаційних атак є насамперед дискредитація загальнолюдських демократичних цінностей, провокування хаосу і розколу в суспільному житті членів міжнародного співтовариства, культивування серед російського населення атмосфери нетерпимості і зневаги до колективного Заходу, ідеологічна підготовка ґрунту для здійснення та виправдання імперських авантур Росії.

Окремі держави, зокрема США, є об'єктами постійних дезінформаційних кампаній. Ворожа пропаганда проти України російськими ЗМІ велася постійно і систематично весь період після розпаду СРСР. Час від часу при загостреннях українсько-російських відносин організовувалися антиукраїнські «п'ятихвилинки ненависті». Однак у період путінського правління інформаційні атаки на Україну значно посилювалися, а в останні роки, особливо в період збройної агресії вони почали здійснюватися в режимі 24/7 і перетворилися в широкомасштабну кампанію зневаги, ненависті і несприйняття української держави, українців і всього українського.

Розгалужена мережа дипломатичних установ Росії в світі слугує прихистком для російських спецслужб, які ведуть підривну роботу проти інших держав, насамперед членів НАТО і ЄС, намагаючись внести розкол у західні союзи, підтримують міжнародний тероризм, корумпують представників еліти багатьох держав, практикують промислове шпигунство тощо.

Путінський режим та його дипломатія системно і систематично вдаються до спотвореного тлумачення історії і картини сучасного світу та застосовують методи «правовійни» (lawfare), цинічно створюючи віртуальну реальність і використовуючи право для виправдання порушень Росією міжнародного права та її злочинної поведінки на міжнародній арені.

Серйозну проблему являє і ущербність політичної «культури» як Путіна особисто, так і російського владного істеблішменту в цілому. Її характерними елементами є зневага і недовіра до партнерів, введення їх в оману шляхом відвертої брехні та порожніх обіцянок, використання шантажу, погроз і силового тиску з метою примусити до односторонніх поступок. З власного досвіду про це добре знають лідери та дипломати західних держав. Під час зустрічей Путін зазвичай відверто глузує з них, вдаючись до фантастичних вигадок і

перекручень фактів та безпідставних звинувачень західних демократій у агресивних намірах і діях проти Росії.

Путін є цинічним воєнним злочинцем, який неприховано і параноїдально ненавидить Україну, а її знищення вважає історичною місією Росії. Його режим ніколи не дасть добровільної згоди на припинення розв'язаної ним війни, ліквідацію всіх її наслідків та виконання Росією зобов'язань, що випливають з її відповідальності за збройну агресію проти України.

Викладене дає підстави для висновку, що природа очолюваного Путіним режиму та його особиста позиція і поведінка унеможливають будь-яке справедливе, змістовне і результативне повоєнне врегулювання і надалі створюватимуть у світі атмосферу постійної напруженості з високими ризиками виникнення конфліктних ситуацій, що загрожують загальному миру і безпеці.

XIII

Історія свідчить, що всі спроби колективного Заходу порозумітися з Росією шляхом «діалогу» чи «перезавантаження» виявилися марними і провальними через ігнорування лідерами західних демократій природи російського імперіалізму взагалі і його путінського різновиду зокрема. Росія сприймає їх прагнення до порозуміння з нею як слабкість Заходу та західних союзів, включно з НАТО.

Час, витрачений ними на пошуки форматів порозуміння з Росією, її владний істеблїшмент використовував для введення міжнародного співтовариства в оману щодо справжніх цілей російської зовнішньої політики та для модернізації і зміцнення головного її знаряддя – російської армії.

Демонстрація Росією під час переговорів із Заходом своєї показової «миролюбності» давала їй суттєві політичні дивіденди і переваги. Тоді як у 2008 році відбувався збройний напад Росії на Грузію, а в 2010 році уряд РФ затвердив багатомільярдну програму переозброєння російської армії, лідери Північноатлантичного альянсу на його Лісабонському саміті у листопаді 2010 року ухвалили Стратегічну концепцію, в якій було зафіксовано бажання «бачити справжнє стратегічне партнерство між НАТО і Росією». Більше того, держави-члени НАТО дозволили продаж Росії високотехнологічних компонентів, які її військово-промисловий комплекс використовував для вироблення сучасних видів зброї. У зв'язку з цим напрошується порівняння з періодом між двома світовими війнами, коли за допомогою Заходу в СРСР швидкими темпами була створена сучасна промисловість – матеріальна база розбудови потужних збройних сил комуністичної імперії. А після цього

сталінський Радянський Союз став співучасником гітлерівської Німеччини у розв'язанні нею Другої світової війни.

Контрпродуктивними виявилися спроби окремих членів євроатлантичної спільноти умирити Росію шляхом виконання її вимоги щодо відмови у наданні ПДЧ Україні та Грузії. На цю геополітичну поступку стратегічного рівня Росія відповіла актами збройної агресії спочатку проти Грузії у 2008 році, а потім проти України в 2014 році.

Небажання лідерів західних демократій реагувати належним чином на протиправну поведінку Росії навіть тоді, коли йшлося про вчинення нею тяжких міжнародних злочинів, наприклад, у Чечні під час двох тривалих російсько-чеченських війн або в ході швидкоплинної війни проти Грузії, заохотило путінський режим до нападу на Україну. Наслідком млявої, а часом явно неадекватної реакції керівництва впливових західних держав на російську агресію проти України на початкових її фазах стала спочатку анексія Криму, невдовзі окупація окремих районів сходу України, а нині широкомасштабний напад, що супроводжується вчиненням збройними силами Росії жахливих злочинів на території української держави.

Останнім часом у певних західних середовищах лунають заяви і звернення до України проявити «мудрість» і зробити Росії поступки, зокрема, поступитись своїми територіями заради досягнення миру. Сенс таких заяв рівнозначний заклику до США поступитись Росії Аляскою заради перезавантаження відносин і порозуміння з нею. Подібні «дружні» поради Україні є нічим іншим як рецидивом спроб умирити державу-агресора, реалізація яких завжди створює ґрунт для нових війн.

XIV

Прихильники «умиротворення» Путіна обґрунтовують свою позицію тим, що в разі виникнення екзистенційної загрози для Росії вона може застосувати ядерну зброю.

Відомо, що застосування цього виду зброї відбувається не за одноособовим рішенням, а кількома офіцерами, що мають діяти в порядку, визначеному спеціальним протоколом. На кожному етапі виконання протоколу може статися відмова у здійсненні злочинного і згубного для всієї планети задуму. До речі, деякі представники західних розвідувальних середовищ вважають, що Путін усвідомлює можливість такого сценарію, і це стримує його від відповідного рішення. Але головним стримуючим фактором є абсолютна перевага Заходу над Росією у військовій, економічній і технологічній сферах, у людських ресурсах, стратегічному плануванні та геополітичних впливах. Наявність такої переваги означає, що Росія неодмінно зазнає поразки у будь-якому збройному протистоянні з НАТО. Якби не цей

чинник, Кремль вже давно би розв'язав ядерну війну проти Сполучених Штатів, які Росія вважає своїм екзистенційним ворогом.

Необхідно розуміти, що Кремль свідомо використовує ядерні погрози як засіб шантажу. Поступки Кремлю під тиском погроз застосування ядерної зброї стануть звичним явищем у міждержавних відносинах і створять небезпечний прецедент. Інші авторитарні режими будуть використовувати ядерний шантаж як засіб для досягнення бажаних для них цілей, що неминуче призведе до системних порушень принципу заборони погрози силою і матиме руйнівні для міжнародного правопорядку наслідки.

Захід має невідкладно вдатися до превентивних дій, аби запобігти навіть роздумам кремлівських стратегів про плани використання ядерної зброї. Вже зараз керівництво НАТО має публічно попередити Москву про конкретні негативні наслідки для Росії в разі застосування нею першою ядерної зброї. При цьому особливий наголос має бути зроблений на неприпустимості використання ядерної зброї проти без'ядерних держав, зокрема України. Для демонстрації серйозності своїх намірів держави-члени НАТО мали би передати Україні ракетні системи, за допомогою яких можна здійснити асиметричну відповідь. Україна мала б гарантувати, що застосує цю зброю лише у випадку ядерного удару з боку Росії.

XV

Хибно шукати причини порушень міжнародного правопорядку Росією у недосконалому безпекових механізмів ООН. Необхідно зрозуміти, що вони неповністю спрацювали через свідоме прагнення путінського режиму зруйнувати міжнародний правопорядок і діяти в міждержавних відносинах з позиції сили.

З посиланням на неефективність Ради Безпеки лунають пропозицію «закрити ООН». Однак добре відомо, що її роботу блокують представники злочинного путінського режиму в цьому органі, зловживаючи правом вето. Отже, першопричиною недієвості Ради Безпеки є не її інституційні недоліки, а навмисне саботування Росією її функціонування. Тому треба руйнувати путінський режим у Росії, а не ліквідувати ООН.

Контрпродуктивними є і пошуки окремих держав-гарантів лише безпеки України. Такі пошуки позбавлені здорового глузду без попереднього визначення самою Україною механізму необхідних їй гарантій. Від представників української влади можна почути, що Україна потребує гарантій, подібних до передбачених статтею 5 Вашингтонського договору. Однак ніхто другого НАТО для України створювати не буде. Слід зрозуміти, що реальну безпеку Україні може забезпечити лише повноправне членство в Альянсі. А це стане можливим лише після краху путінського режиму і притягнення Росії до міжнародно-правової відповідальності.

Не витримують критики й заяви про те, що поряд із жорсткими санкціями проти РФ та постачанням важкого озброєння Україні роль третього вирішального чинника, що забезпечить їй успіх у війні з Росією, матиме надання нашій державі статусу кандидата в члени ЄС. Цілком очевидно, що навіть негайне запрошення України до членства в ЄС не може стати переломним моментом у війні з РФ, якщо Україна не набуде членства в НАТО.

Отже, підсумовуючи. Пріоритетом пріоритетів для української дипломатії мають бути не спроби реформування ООН, не пошуки окремих країн-гарантів лише безпеки України, не перемовини щодо перспектив її майбутнього членства в ЄС замість членства в НАТО, а зусилля, спрямовані на створення антипутінської коаліції вже сьогодні.

XVI

Антипутінська коаліція має стати відповіддю міжнародного співтовариства на злочинну поведінку Росії, яка системно, постійно і грубо руйнує міжнародний правопорядок, порушує загальний мир і безпеку та породжує ризики майбутніх серйозних зазіхань на суверенітет і територіальну цілісність окремих держав світу.

Завершенню її створення немає розумної альтернативи, оскільки путінський режим не прагне до припинення війни з Україною, відмовляється відновити її територіальну цілісність і в принципі є неспроможним до цивілізованого і чесного повоєнного врегулювання.

У разі продовження існування путінського режиму як у Путіна особисто, так і в Росії як держави залишатиметься одвічна стратегічна мета – знищення України і продовження реваншистської, експансіоністської та загарбницької політики щодо інших держав.

Неприпустимим і неможливим є українсько-російське повоєнне врегулювання в умовах збереження путінського режиму та поступок Росії на основі її неправомірних вимог. Таке врегулювання буде несправедливим і нетривким. З одного боку, воно послаблюватиме Україну, а з іншого заохочуватиме Росію до нової війни проти неї, в яку знову так чи інакше будуть втягнені інші держави, і людство знову опиниться на порозі нової світової війни.

Для запобігання цьому мирний договір України з Росією має бути підписаний державами антипутінської коаліції і повинен передбачати її міжнародно-правову відповідальність за злочин агресії, вчинений проти кількох держав – України, Республіки Молдова, Чеченської Республіки Ічкерія, Грузії.

Одночасно на воєнно-політичне керівництво Росії має бути покладена індивідуальна кримінальна відповідальність за всі міжнародні злочини, вчинені під час всіх агресивних війн, які Росія вела після розпаду СРСР.

Сьогодні в світі обговорюється питання про необхідність створення Спеціального міжнародного воєнного трибуналу, оскільки юрисдикційні обмеження деяких положень

Римського статуту існуючого Міжнародного кримінального суду в принципі унеможливають притягнення до відповідальності воєнно-політичного керівництва Росії за злочин агресії. Разом з тим, Римський статут передбачає можливість застосування його положень про покарання за злочини геноциду, воєнні злочини та злочини проти людяності, але лише за злочини, здійснені після 1 липня 2002 року – дати набуття ним чинності. Отже, механізм МКС вже сьогодні може бути задіяний для часткового покарання путінських воєнних злочинців. Разом з тим, слід розуміти, що кримінальне покарання вищого воєнно-політичного керівництва Росії може реально відбутися лише у випадку встановлення і притягнення до відповідальності цієї держави як такої. Таким чином, пріоритетне завдання антипутінської коаліції має полягати у забезпеченні притягнення до міжнародно-правової відповідальності російської держави.

XVII

Відповідно до сучасного міжнародного права, притягнення держави до відповідальності за акти агресії, воєнні злочини та злочини проти людяності не мають термінів давності.

На державу-агресора лягає відповідальність не лише перед окремими державами, що стали об'єктом агресії, а й перед всім міжнародним співтовариством. Всі держави, які використовують своє право на індивідуальну та колективну самооборону від агресії відповідно до статті 51 статуту ООН, мають право вимагати від держави-агресора компенсації всіх збитків, яких вони зазнали під час відсічі агресії. Це означає, що міжнародно-правова відповідальність Росії передбачає її обов'язок здійснити компенсацію шкоди, спричиненої Республіці Молдова, Чеченській Республіці Ічкерія, Грузії та Україні, а також відшкодувати всі збитки, яких зазнали держави антипутінської коаліції. Ці збитки мають враховувати:

1) кошти, які вони витратили на збройну, фінансову та гуманітарну допомогу Україні, включаючи кошти на допомогу українським біженцям за кордоном;

2) витрати, викликані застосуванням проти Росії міжнародно-правових санкцій.

В експертному середовищі почали говорити, що для повоєнного економічного відродження України слід залучати фонди і ресурси Євросоюзу або запровадити проєкт на зразок «плану Маршалла». Звичайно, такий підхід не варто виключати, але Україна має насамперед вимагати компенсації всіх економічних витрат і реалізації планів відродження національної економіки за рахунок коштів Росії як держави-агресора. Для цього владі України необхідно підготувати і пред'явити Росії консолідовану претензію, в якій на основі фактів і відповідних розрахунків мають бути визначені обсяги шкоди, завданої Україні

агресією, і витрати державного бюджету, необхідні для ліквідації такої шкоди. Законом України від 18 січня 2018 року № 2268-VIII «Про особливості державної політики із забезпечення державного суверенітету України на тимчасово окупованих територіях у Донецькій та Луганській областях» передбачено створення національного державного органу для підготовки такої претензії.

У Верховній Раді у лютому 2020 року було зареєстровано проєкт Закону України «Про Національне агентство України з питань подолання наслідків збройної агресії Російської Федерації». В разі його ухвалення має бути створено орган, до компетенції якого належить підготовка консолідованої претензії. Однак, на жаль, розгляд цього законопроекту не виправдано зволікається.

Особливості відповідальності за злочин агресії полягають і в тому, що можуть мати місце обмеження суверенітету і міжнародно-правової суб'єктності держави-агресора, а також позбавлення її частин власної території, особливо у випадках, коли вони були набуті неправомірним шляхом.

У випадку Росії мають бути: демонтована система пропаганди рашистської ідеології, а сама ідеологія заборонена і здійснена дерашизація; реформовані каральні органи, насамперед ФСБ; створені умови для вільного самовизначення народів та націй, які були у свій час уярмлені кремлівським імперіалізмом і нині насильно утримуються у складі Росії; деокуповані неправомірно загарбані в минулому території інших держав.

Росія має бути позбавлена статусу постійного члена Ради Безпеки ООН.

У Росії має бути вилучена і знищена вся зброя, використання якої заборонено міжнародним гуманітарним правом, і введена заборона на оснащення російських збройних сил наступальною зброєю. І, нарешті чи насамперед, до міжнародної індивідуальної кримінальної відповідальності має бути притягнене вище військово-політичне керівництво Росії.

Разом з Росією до міжнародної правової відповідальності має бути притягнена й Республіка Білорусь, яка з лютого 2022 року дозволила Росії використовувати білоруську територію для ракетних обстрілів населених пунктів України та дислокації підрозділів збройних сил РФ, що брали участь у війні проти України. З огляду на той факт, що у нападі на Україну власне збройні сили Республіки Білорусь безпосередньої участі не брали і що дозвіл на використання її території збройними силами РФ був санкціонований адміністрацією, очолюваною самопроголошеним президентом Олександром Лукашенком, відповідальність білоруської держави може бути обмежена лише кримінальним покаранням особисто Лукашенка і окремих лояльних до нього представників вищого білоруського воєнно-політичного керівництва.

XVIII

Влада України як держави, що одна несе тягар збройної боротьби з російським агресором, і країни, лише громадяни якої зазнають величезних втрат, страждань і поневірянь унаслідок вчинених ним міжнародних злочинів, має повне право ініціювати остаточне оформлення антипутінської коаліції, яка фактично існує. Домагатися створення такої коаліції є святим обов'язком української влади перед пам'яттю всіх загиблих українських воїнів, перед сотнями тисяч українців, що зі зброєю в руках боронили і продовжують боронити Батьківщину, та мільйонами громадян України, які роблять свій внесок у боротьбу за її незалежну державність.

Суспільні настрої в західних демократіях, їхня економічна і воєнна міць дозволяють швидко завершити створення антипутінської коаліції вже сьогодні.

Необхідна лише політична воля їхніх лідерів, які повинні не словом, а ділом довести свою відданість демократії та загальнолюдським цивілізаційним цінностям.

Створення вільнолюбними державами світу антипутінської коаліції та виконання поставлених перед нею завдань має стати їхньою історичною місією. Її успішне здійснення неодмінно призведе до відновлення і встановлення справедливого миру та зміцнення заснованого на правилах міжнародного правопорядку і, тим самим, створить надійні міжнародні безпекові гарантії для всіх.

Київ, 20 травня 2022 року.